

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

maj 2020. godine

Bilten broj 5/2020

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	4
Poen koji je „dekonsolidovao“ demokratiju.....	4
Javne nabavke od firme ministarkinog supruga – ima li sukoba interesa i šta je glavno pitanje.....	6
“Tužilaštvo da reaguje”	8
Konferencije	10
LTI 2020: Bečej, Novi Pazar i Sombor najtransparentniji u Srbiji	10
Predstavljanje monitoringa izborne kampanje	12
Saopštenja.....	13
Na loše ocene Vlada treba da reaguje rešavanjem uočenih problema	13
Inicijative i analize	15
Informacije o Nadzornom odboru na sajtu parlamenta	15
Agencija odobrava dvostruku eksploataciju funkcionerske kampanje.....	16
Javne rasprave u pripremi zakona 2019	17
Inicijativa za odlaganje početka primene Zakona o javnim nabavkama.....	18
Mediji.....	20
Srbija u v.d. stanju: 20 direktora postavljeno bez konkursa	20
Kinezi u projektima od posebnog značaja.....	22
100 evra u predizbornoj kampanji.....	24
Zašto je Srbija pala na listi budžetske transparentnosti	24

Aktivnosti

U maju smo organizovali dve konferencije i predstavili rezultate dve istraživanja. Novost je da smo ova događaja organizovali kao video konferencije. Prvi presek monitoringa izborne kampanje predstavili smo 11. maja, a ovogodišnje rangiranje svih gradova i opština u Srbiji po Indeksu transparentnosti lokalne samouprave LTI 2020 na konferenciji 29. maja. O ova događaja detaljnije u rubrici "Konferencije".

I u nekim drugim projektima, kao što je podrška lokalnim antikorupcijskim forumima, organizovali smo video konsultacije i sastanke. Imali smo dvodnevne video konferencije 18. i 19. maja ogranaka Transparency International iz regiona u vezi sa sprvođenjem projekta Grand Corruption.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) nastavlja da radi. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno potrebna obaveštenja dobiti, na broj 064 163 66 05 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

Tokom maja TS je načinila pregled postupanja vlasti u Srbiji u vezi sa pandemijom, radi sagledavanja rizika od nastanka korupcije. Slične analize izradili su i drugi ogranci Transparency International iz Evrope i srednje Azije.

Predstavnik TS učestvovao je 25. maja na sastanku Projektnog odbora na Projektu "Jačanje parlamentarne demokratije i inkluzivnog političkog dijaloga" koji sprovode Narodna skupština, Kancelarija UNDP i Švajcarska agencija za saradnju i razvoj. Na sastanku su govorili Gordana Čomic, potpredsednica Narodne skupštine, Milorad Mijatović, narodni poslanik, predsednik Fokus grupe za Ciljeve održivog razvoja, Dubravka Filipovski, narodna poslanica, predsednica GOPAC organaka, Branko Marinković, zamenik generalnog sekretara, Saša Miler, Švajcarska kancelarija za saradnju, rukovodilac Sektora za dobro upravljanje, Petar Vasilev, Švajcarska kancelarija za saradnju, Sonja Licht, Beogradski fond za političku izuzetnost, Nemanja Nenadić, Transparentnost Srbije, Milovan Filimonovic, UNDP rukovodilac Sektora za dobro upravljanje, Biljana Ledenican, UNDP rukovodilac portfelja i Nenad Grsic, UNDP projektni menadzer.

Na sastanku je bilo reči o planovima rada za 2020. i naredne godine. Transparentnost Srbija će u okviru ovog projekta predlagati teme i pružati stručnu pomoć kod organizovanja javnih slušanja o predlozima zakona i o primeni postojećih zakona u Narodnoj skupštini i u skupštinama 15 gradova i opština koji će biti naknadno odabrani. Takođe planiramo da pomognemo lokalnim skupštinama da povečaju transparentnost svog rada, a ogranku GOPAC da uspostavi godišnji forum za razmenu mišljenja sa organizacijama civilnog društva.

TS je u maju dostavila pregled postupanja državnih organa koji je ugrožavao ostvarivanje prava na pristup informacijama, radi pripreme globalnog izveštaja organizacije Access info na tu temu.

U maju smo bili prisutni u medijima - kroz izveštaje o našim aktivnostima i izjave predstavnika TS. Objavljeno je ukupno 247 takvih vesti ili priloga.

Na sajt TS postavili smo niz [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima je i inicijativa za odlaganje primene novog Zakona o javnim nabavkama. Dobili smo delimičan odgovor gradskih vlasti u vezi sa podelom zastava, kao i nezadovoljavajući odgovor Agencije za borbu protiv korupcije na zahtev u vezi sa ispisitvaniem navoda u slučaju "GIM- Stefanović".

O pojedinim inicijativama opširnije u poglavlju "Inicijative i analize".

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Poen koji je „dekonsolidovao“ demokratiju

15. maj 2020.

Sama činjenica da je Vlada Srbije (odnosno kabinet predsednice) [analizirala](#) sadržaj jednog izveštaja koji se odnosi na stanje u Srbiji je napredak u odnosu na uobičajene paušalne ocene ili ignorisanje, bez obzira na nepotpunost same analize, o čemu će dalje biti reči. Kamo sreće da Vlada Srbije priprema i objavljuje pisane reakcije na sve izveštaje relevantnih međunarodnih i domaćih organizacija, ili, za početak, na [izveštaje](#) sopstvenog Saveta za borbu protiv korupcije.

Razlozi za brzu reakciju baš u ovom slučaju gotovo sigurno su u vezi sa [opštim ocenama](#) iz globalnog izveštaja Freedom House „Nacije u tranziciji 2020“, gde se Srbija imenuje, zajedno sa Poljskom, Mađarskom i Crnom Gorom među „liderima u opadanju demokratije“, kao i činjenici da se usled slabijeg skora, Srbija sada posmatra kao „prelazni/hibridni režimi“ umesto kao „polukonsolidovana demokratija“.

Ljudski je razumljivo da je na ovdašnju vlast frustrirajuće delovala činjenica da je ova promena „kategorije“ uzrokovana gubitkom svega jednog poena u odnosu na prethodnu godinu (pad sa 50 na 49 od 100 mogućih). Međutim, to samo znači da je stanje i godinu dana ranije bilo gotovo jednako loše.

Zato je značajan deo analize i odgovora „Fridom hausu“ posvećen upravo pokušajima da se ospori opravdanost istraživačkih zaključaka koji su doveli do gubitka tog jednog poena.

PESČANIK Ako vam je dobro onda ništa

HOME | TEKSTOVI | EMISIJE | PREVODI | TEME | KNJICE | ENGLISH

Poen koji je „dekonsolidovao“ demokratiju
NEMANJA NEHAĐIĆ 18/05/2020

Svi sadržaji našeg sajta će uvek biti dostupni svima, ali da bismo nastavili da radimo potrebna nam je vaša podrška.

PESČANIK

Tekstovi
Poen koji je „dekonsolidovao“ demokratiju
18/05/2020
Mediji i miltelo
18/05/2020
Interview sa nezavisnim Šefom

Taj pad je uzrokovan jedino slabijom ocenom za kategoriju „korupcija“, gde FH ocenjuje „percepciju korupcije u javnosti, poslovne interese donosilaca političkih odluka, zakone o objavljivanju finansijskih interesa i sukobu interesa i efikasnost inicijativa za borbu protiv korupcije.“

Od 4879 reči u sažetku „NIT 2020“ za [Srbiju](#) (koji je izgleda „tendenciozno“ ilustrovan prizorima nedavno popločanog beogradskog Trga Republike) korupcija se pominje 27 puta. FH u prvi plan ističe da je ocena u ovoj kategoriji smanjena zbog „kumulativnog porasta korupcije na visokom nivou, uz odsustvo, a u nekim slučajevima i urušavanje (u originalu: „actual dismantlement“), politika i institucija koje bi se uspešno suprotstavile korupciji“.

FH govori o obećanjima SNS za borbu protiv korupcije iz 2012, o tome kako se do 2019. korupcija na visokom nivou „ukorenila“, i kako su dodatno podrvene antikorupcijske institucije, koje su i inače bile krhke. U oceni o stanju pominje se manji napredak u broju gonjenih i presuđenih slučajeva, dok se utisak o porastu problema korupcije na visokom nivou

ilustruje ignorisanjem skandala od strane tužilaštva, diskreditacijom istraživačkih novinara, kao i izričito navedenim propuštanjem državnih organa da istraže podatke koje je u javnost izneo Aleksandar Obradović, uzbunjivač iz „Krušika“.

Tu dolazimo do prvog problema sa analizom i reagovanjem Vlade Srbije – ni na jednu od ovih tvrdnji nema odgovora. To se možda može razumeti kada je reč o opštim ocenama situacije, koji nisu elaborirani, ali ne i kada je reč o konkretnom pomenutom slučaju „Krušik“. Suštinsko osporavanje nalaza bi zato moralno da sadrži informaciju o merama koje je preduzelo tužilaštvo da istraži navode uzbunjivača Aleksandra Obradovića (ako se takva istraga uopšte vodi), ili u najmanju ruku o merama koje su preduzete za rešavanje onih nepravilnosti u poslovanju na koje je ukazala DRI.

Drugi slučajevi koji se izričito navode u izveštaju FH, a gde „nije bilo ozbiljne istrage i gonjenja“ odnose se na medijske napise o stanu koji je izvođač radova u „Beogradu na vodi“ poklonio bratu bivšeg gradonačelnika Beograda, Siniši Malom, gasifikaciji u opštinaima i o mađarskim i srpskim kompanijama, navodno bliskim vlastima u dve zemlje, koje su dobile poslove u vezi sa javnom rasvetom. U Analizi (stranica 13) se u vezi sa ovim kaže samo to da su izveštaji (pojedinih organizacija i institucija koje je FH koristio kao izvor) “dalje dopunjeni sa samo 3 pojedinačna slučaja koje je autor proizvoljno označio kao slučajeve navodne korupcije.”

Vlada zatim navodi podatke iz drugih istraživanja i izveštaja gde nije konstatovan nazadak u borbi protiv korupcije (Evropska komisija, Bertelsman fondacija, WJP).

Jedan od izvora informacija za stanje u borbi protiv korupcije koji FH koristi su ALARM izveštaji koalicije prEUgovor. Ova grupa nevladinih organizacija koje prate stanje u vezi sa poglavljima 23 i 24 EU integracija (među kojima je i Transparentnost Srbija) već sedam godina objavljuje šestomesečne izveštaje.

FH koristi nalaze prEUgovora iz septembra 2019, gde se konstatiše određeni napredak po pitanju izmena zakona za borbu protiv korupcije, ali takođe i da nije ostvaren napredak u primeni postojećih propisa. To je bio osnov da kabinet predsednice Vlade zaključi kako se u izveštaju prEUgovora „ne pominje zaostajanje ili nazadovanje u vezi sa korupcijom u Srbiji“.

U reagovanju Vlade se, s druge strane, ne komentariše preostali deo izveštaja FH koji se poziva na ALARM: „Nasuprot tome“ (misli se odsustvo napretka u primeni zakona), „postojeća Nacionalna antikorupcijska strategija je istekla 2018, a činjenica da nova nije doneta ni devet meseci potom, jasan je dokaz da borba protiv korupcije nije prioritet Vlade.“ „Izveštaj“ (misli se na septembarski ALARM) „takođe beleži brojne propuste da se usvoje propisi u vezi sa borbom protiv korupcije i da se preduzmu druge mere, što sve ukazuje na odsustvo političke volje da se ovaj problem reši“.

Vlada se nije osvratala ni na navode i ocene iz samog ALARM izveštaja, na koje se FH sumarno pozvao – npr. o neizvršenim odlukama Poverenika za informacije, o propustima Agencije za borbu protiv korupcije, o nezakonitom održavanju v.d. stanja u javnim preduzećima i javnoj upravi, o realizaciji najvećih infrastrukturnih projekata kroz posebne zakone i međudržavne sporazume umesto kroz javne nabavke i drugo.

Najzad, u odbrani stava da ocena nije trebalo da se pogorša, Vlada se poziva i na podatke iz rangiranja u okviru Indeksa percepcije korupcije, koji svake godine objavljuje [Transparency International](#), tvrdeći da istraživači FH greše kada kažu da su ocene lošije. Ovde zaista ima mesta kritici, jer su u samom izveštaju FH pomešani podaci iz različitih godina, a o tome istraživači nisu stavili odgovarajuću napomenu. Naime, FH konstatiše nesumnjiv trend nazadovanja u odnosu na CPI 2016, kada je skor bio 42 (od poželjnih 100), u odnosu na sadašnji, koji iznosi 39. Tu ocenu Srbija ima, kako u CPI 2018 (koji je objavljen u januaru 2019), tako i u CPI 2019 (koji je objavljen u januaru 2020). Međutim, dok se u fusnoti FH poziva na CPI 2018, u tekstu navodi i neke podatke iz CPI 2019 (mesto na listi). Usled toga, tačan je argument Vlade da se skor na TI CPI nije pogoršao između poslednja dva kruga istraživanja. Suštinski, ako je skor na CPI zaista bio razlog da zemљa dobije lošiju ocenu u okviru istraživanja „Nations in transit“, to znači da su istraživači FH pogrešili na drugi način od onog koji ukazuje Vlada - time što su Srbiju rangirali lošije tek sada, umesto prošle godine.

Ne ulazeći u ispravnost same metodologije FH za ocenu i njene primene u konkretnom izveštaju, pa samim tim ni u ocenu Vlade o tome da FH nije izveo ispravne zaključke, jedno je jasno – u Vladi postoje službe koje se mogu uposlit da analiziraju izveštaje posmatrača o stanju demokratije i vladavine prava u Srbiji. Još samo da se ti kapaciteti iskoriste za drugu vrstu analize - šta Vlada treba da učini da bi stanje zaista bilo bolje.

Nemanja Nenadić za [Peščanik](#)

Javne nabavke od firme ministarkinog supruga – ima li sukoba interesa i šta je glavno pitanje

14. maja 2020.

Na BIRN-ovom sajtu „Balkan Insight“ objavljen je [tekst](#) o poslovanju ograna kompanije „NITES“ sa državom, a zatim i [prateći tekstovi](#) u tom i u drugim medijima. Na neke od tekstova i komentara [reagovala](#) je i Agencija za borbu protiv korupcije.

U prvočitnom tekstu se navodi kako su od 2013. do 2020. kompanije koje su dovedene u vezu sa Bojanom Kisićem, suprugom aktuelne ministarke pravde Nele Kuburović i bratom doktorke Darije Kisić Tepavčević, „dobile milionske ugovore“, odnosno da su same ili u partnerstvu sa drugim firmama zaključile 27 ugovora o javnim nabavkama sa Ministarstvom zdravlja, EPS, lokalnim samoupravama i drugim javnim institucijama. Ministarka Kuburović je rekla da ni na koji način nije povezana sa firmom u kojoj radi njen suprug, da nije u mogućnosti da utiče na njeno poslovanje, da Vlada i ministarstva imaju stroge procedure kada je reč o poslovanju i zaključivanju ugovora, koje podrazumevaju rano prepoznavanje eventualnog sukoba interesa, i da „Na kraju krajeva, naša zemљa ima jednu od najrazvijenih agencija za prevenciju korupcije-koja je nezavisno telo, i koja je i jedino nadležna da odlučuje da li negde postoji sukob interesa ili ne.“

Pun opis fenomena „sukob interesa“ bi bio „sukob između privatnog interesa funkcionera“, ili funkcionerke u ovom slučaju, „i njene dužnosti da se stara o javnom interesu na najbolji način, prilikom donošenja odluka“.

Nela Kuburović, kao ministarka pravde, po svoj prilici nije učestvovala u odlučivanju o dodeli posla firmi svog supruga, jer su te nabavke vršili drugi organi (Ministarstvo zdravlja, EPS itd). Zato se ovde ne može govoriti o aktuelnom ili potencijalnom sukobu interesa, već samo o prividnom. Drugim rečima, može se pretpostaviti da je ona imala interes da upravo ta firma dobije posao, ali ne i priliku da o njemu odlučuje. Imajući to u vidu, Agencija za borbu protiv korupcije ispravno ukazuje da u ovom slučaju ne bi bilo osnova za pokretanje postupka protiv ministarke zbog sukoba interesa. Kada je reč o mogućem postupanju Agencije, pored generalne nadležnosti da se ocenjuje postojanje sukoba interesa kod javnih funkcionera postoji i dodatni mehanizam praćenja pojedinih javnih nabavki. Prema sadašnjem Zakonu, firme u vlasništvu funkcionera moraju da prijave svaki slučaj nadmetanja za dobijanje posla kod državnih organa. Međutim, takva obaveza ne postoji za firme bračnih drugova i drugih članova porodice. Stoga je izvesno da poslovi koje je zaključivala firma ministarskog supruga nisu ni mogli biti predmet provera Agencije.

Problem sa reagovanjem Agencije je nešto drugo – to što je u reagovanje usledilo tek nakon što je sama Agencija prozvana u medijskim komentarima, a ne nakon ministarske izjave. Sama ministarka se pozvala na Agenciju, kao nezavisni organ koji treba da presudi u ovoj stvari. Zato bi bilo primereno, i daleko korisnije za sve, da je i sama Agencija odmah ukazala da ovde nema elemenata za njen postupanje. To bi pomoglo da se od početka pažnja usmeri na ono što u vezi bi u vezi sa objavljinjem podataka iz novinarskog istraživanja trebalo da bude glavno pitanje – na javne nabavke.

The screenshot shows a news article from Balkan Insight. The title is "Poslovi porodice Kisić" (Business of the Kisić family). The article is by Ivan Angelovski, Marija Ristić, Slobodan Georgiev, Aleksandar Djordjević, and Dzana Brkanic. It was published on May 1, 2020, at 10:00, in Belgrade, Berlin, Sarajevo, and BIRN. The text discusses the business interests of Bojan Kisić's family, mentioning his wife Nele and her role as Minister of Justice. The article includes a photo of Bojan Kisić and some yellow asterisks.

Naime, iz objavljenih tekstova su građani saznali da je jedna privatna firma dobila priliku da obavljala neke vredne poslove za državu i da je od svega toga posredno mogla imati koristi i jedna članica Vlade. Nema podataka o tome da je bilo koji od tih poslova dodeljen direktnom pogodbom ili kršenjem procedura na drugi način. Drugim rečima, bez obzira na to ko je od posla imao korist, još uvek nema jasnih naznaka da je budžet pretrpeo štetu ili da je povređen neki propis. Sledeće što bi trebalo utvrditi jeste da li su te nabavke bile sprovedene nepristrasno ili postoji neki osnov da se sumnja da su nameštene za konkretnu firmu. Na primer, da li je konkursna dokumentacija napravljena tako da niko drugi ne može da ispuni uslove. Ako je tu sve bilo u redu, trebalo bi utvrditi i da li je nabavka uopšte bila potrebna i da li je bila potrebna u tom obimu.

Postoje dobri razlozi da se ove nabavke podvrgnu takvoj analizi, bez obzira na „prezimena“ aktera. Naime, u velikoj većini slučajeva reč je o postupcima na kojima se javio samo jedan ponuđač ili konzorcijum. Objavljinje BIRN-ovog teksta i potreba da se obezbedi poverenje u nosioce javnih funkcija predstavlja razlog više za vršenje takvih provera.

Zato bi na prvom mestu bilo primereno da se o nabavkama koje su u novinskom tekstu na neki način dovedene u sumnju, prvo izjasne one institucije koje su ih sprovodile. Takvih reakcija nije bilo.

Po Zakonu, ovlašćenje za vršenje nadzora nad postupcima javnih nabavki ima Uprava za javne nabavke. Nema zakonske smetnje da oni reaguju odmah, mada je pitanje u kojoj meri se ono može očekivati u sadašnjem trenutku, imajući u vidu brojne obaveze u vezi sa pripremom za početak primene novog Zakona. Takođe, nabavke mogu biti predmet razmatranja Državne revizorske institucije, koja postupa po svojim planovima i razmatra troškove iz prethodne budžetske godine. U oba slučaja, problem je to što vršenje nadzora nad pojedinim javnim nabavkama predstavlja samo mogućnost, a ne i obavezu, naročito kada je reč o nabavkama koje su okončane pre više meseci ili godina.

"Tužilaštvo da reaguje"

12. maja 2020.

Aktuelni događaji ispred Skupštine u mnogo čemu podsećaju na praksu koja se sa manjim ili većim intenzitetom primenjuje i unutar skupštinske sale. Naime, kao što su tokom skupštinskih debata o zakonima poslanici većine "preklapali" kritičare predloga iz opozicije ulaganjem stotina besadržajnih amandmana na zakone koje podržavaju, tako je i reakcija na štrajk glađu dvojice iz opozicije bio štrajk glađu dvoje iz vladajuće većine.

Kada se ovo stavi po strani, zanimljivo je sagledati i pravna pitanja, odnosno razloge za štrajk u kojem istrajava šef poslaničkog kluba vladajuće SNS, Aleksandar Martinović.

SNS tvrdi da tužioce kontroliše opozicija, struka ih podseća na reizbor Dolovac

AUTOR: Maja Đurić.

Podeli:

Uz lidera Dveri i poslanici SNS-a i dalje štrajkuju glađu, a tu odluku doneli su jer, kako su ranije naveli, Tužilaštvo nije reagovalo na nedavne incidente ispred parlamenta. Uz to, naprednjaci tvrde da su tužiocu pod kontrolom pojedinih opozicionih političara, koji su ih, kako kažu, birali. Međutim, stručnjaci ukazuju na to da je Republička javna tužiteljka, za

On je "izrazio nadu da će tužilaštvo u toku današnjeg dana reagovati i da neće "okrenuti glavu" na drugu stranu, već da će zaštiti, u ovom slučaju poslanika Marijana Rističevića, a u budućnosti svakog građanina Srbije."

[Martinović je rekao](#) i da mu je teško da kaže da li je štrajk glađu neka vrsta pritiska na Tužilaštvo ili ne, ali je dodao da poslanici moraju da pronađu način kako da Tužilaštvo konačno počne da obavlja svoj posao koji je definisan Ustavom i zakonima.

Štrajk glađu je obično očajnički potez pojedinca koji je iscrpeo sva pravna sredstva koja mu stoje na raspolaganju, ali nije uspeo da ostvari neko svoje pravo ili da navede one koji su kadri da reše problem da to i učine. U konkretnom slučaju, pošto Martinović smatra da je učinjeno krivično delo prema drugom narodnom poslaniku (Rističeviću), pa protestuje zato što javni tužilac nije pokrenuo postupak da se to krivično delo istraži i kazni.

Nije, međutim, poznato da li je iko u vezi sa tim krivičnim delom podneo krivičnu prijavu protiv poznatih ili nepoznatih lica. Pored toga, javnost je već [obaveštena](#) da je policija izvršila intervenciju, da je uhapsila 15 ljudi, među kojima nije bio poslanik Obradović, zbog imuniteta. Logično je očekivati da će upravo MUP, nakon što je prikupio neophodne podatke, podneti krivične prijave, pa bi ta institucija bila logičnija meta za protest Martinovića, ukoliko te prijave još uvek nisu podnete.

Argumenti za protest protiv tužilačkog nepostupanja bi bili u svakom slučaju snažniji da takva krivična prijava postoji. Pored toga, ako jedna državna institucija ne radi svoj posao, uobičajeno je da se protest odvija upravo ispred te institucije, a ne neke druge. Pored nepoznanice o tome da li je podneta krivična prijava, nije potpuno jasno ni od kojeg javnog tužilaštva se očekuje da "radi svoj posao", to jest, da li je protest usmeren protiv osnovnog, višeg, tužilaštva za organizovani kriminal ili protiv Republičkog javnog tužilaštva, kao "krovnog" za sva ostala. Laici ne moraju znati podelu nadležnosti među raznim tužilaštвима, ali bi se od pravnika i zakonodavca (što narodni poslanik Martinović jeste) moglo očekivati da prepozna o kojem krivičnom delu bi moglo biti reč i prema kojem delu tužilačke hijerarhije treba da uputi svoje kritike.

U reakcijama na ovaj štrajk ispravno se [ukazuje](#) da i narodni poslanci, i to oni iz aktuelne skupštinske većine, snose deo odgovornosti za propuste u radu javnog tužilaštva.

Naime, Skupština je pre pet godina ponovo izabrala aktulenu Republičku javnu tužiteljku, kao što još uvek odlučuje o izboru javnih tužilaca. Istina je, ipak, da je Skupština u tom pogledu ograničena na izbor među kandidatima koje su predložili drugi, pa odgovornost ne može biti potpuna. Takođe je istina da je upravo Narodna skupština ta koja razrešava javne tužioce. Međutim, poslanik Martinović i drugi iz njegovog poslaničkog kluba to ne mogu da učine samostalno, već jedino na predlog Vlade, i to iz razloga koji su prethodno utvrđeni od strane Državnog veća tužilaca. Imajući sve to u vidu, odgovornost narodnih poslanika za eventualni loš rad javnog tužilaštva ogleda se prevashodno u tome što nisu obezbedili da se sprovede reforma pravosuđa, onako kako je planirana još 2013. godine.

Narodni poslanik Martinović bi sigurno stekao podršku za svoj zahtev i od građana koji ne podržavaju njegovu političku opciju, kada bi ga uopšto – tako da javno tužilaštvo bude u obavezi da u određenom roku ispita sve javno iznete sumnje u vršenje krivičnih dela – a ne samo slučaj za koji je neposredno zainteresovan i gde je potencijalni krivac njegov politički protivnik. Štaviše, pošto je reč o narodnom poslanku, on, za razliku od drugih pojedinaca koji su nezadovoljni radom tužilaštva, ima mogućnost podnese predlog za dopunu Zakonika o krivičnom postupku sa takvim sadržajem.

Konferencije

LTI 2020: Bečej, Novi Pazar i Sombor najtransparentniji u Srbiji

29. maja 2020.

Transparentnost gradova i opština u Srbiji povećana je 2020. godine u odnosu na prethodnu, ali je prosek i dalje nizak, a najtransparentnije lokalne samouprave su Bečej, Novi Pazar i Sombor, rezultati su ovogodišnjeg istraživanja Lokalnog indeksa transparentnosti (LTI 2020) koje je na video konferenciji predstavila Transparentnost Srbija.

Programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić izrazio je zadovoljstvo što se prosečni skor prvi put popravio, sa prošlogodišnjih 40 na 46 poena u 2020. godini, jer pokazuje da je moguće ostvariti napredak u oblasti otvorenosti jedinica lokalne samouprave prema građanima, čak i kada ne postoje sveobuhvatni napor u tom pravcu, u vidu novih zakonskih načela.

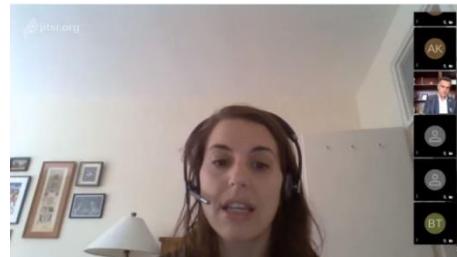
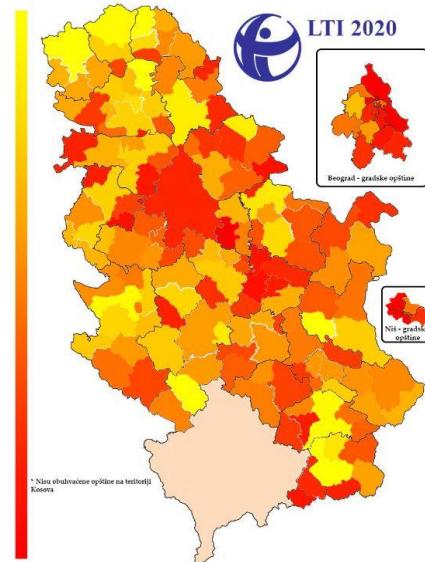
“Ovi rezultati nam pokazuju da individualni trud lokalnih službenika i prepoznavanje značaja transparentnosti od strane donosioca odluka, može da donese pozitivne promene u praksi”, istakao je Nenadić. On je istakao da je transparentnost jedno od bitnih oruđa za borbu protiv korupcije i kao takvo veoma značajno, ali to ne znači da otvorenost rešava sve probleme i da moraju da postoje i drugi mehanizmi.

Koordinator istraživačkog tima Transparentnosti Srbija Zlatko Minić saopštio je da prvo plasirana opština Bečej ima skor 83, od mogućih 100, čime je udvostručila rezultat iz prošle godine, kada je imala 38, Novi Pazar ima skor 82, a Sombor 80. Kanjiža je četvrta sa 77, a slede je Leskovac sa 75 poena a Vranje na šestom mestu, sa 73. Najniže rangirane opštine su Bela Crkva (18), Svilajnac i Koceljeva (po 22 svaka), a Jagodina je, sa 21 poenom, zadržala neslavnu poziciju među nalošije ocenjenim gradovima.

Minić je ukazao da dobri rezultati u istraživanju ne znače i da ima manje korupcije, niti obrnuto, već samo da su donosioci odluka i zaposleni prepoznali značaj veće otvorenosti prema građanima.

Direktorka Kancelarije USAID za demokratski i ekonomski razvoj Šenli Pinčoti istakla je da ohrabruje pomak napred u istraživanju, ali da se sada ne sme stati jer ima još dosta posla i konstantnog truda da se postignuti nivo transparentnosti održi i poveća.

“Nadam se da će LTI 2020 pomoći opštinama i gradovima da uvide kako mogu da unaprede svoj rad, kao i da prepoznuju važnost transparentnosti i da sve više uključuju građane u proces odlučivanja”, kazala je Pinčoti.

Poverenik za informacije od javnog značaja Milan Marinović izrazio je zadovoljstvo što je porastao ukupan prosečni indeks transparentnosti, ali i veliko nezadovoljstvo zbog nazadovanja u kategoriji "informatori o radu". On je pozvao lokalne samouprave da ispunjavaju zakonske obaveze i da redovno objavljaju i ažuriraju inforatore o radu, kao i da u najskorijem roku imenuju lica zadužena za zaštitu podataka o ličnosti.

Predsednik prвoplasirane opštine Bečeј Dragan Tošić poručio je da će se truditi da ta opština i sledeće godine zadrži prvu poziciju, a da su dobre rezultate ostvarili zahvaljujući raznim projektima, pre svega, aktivnom odlučivanju građana o tome kako će izgledati budžet, koje investicije će biti sprovedene, kao i kakva dešavanja će biti organizovana tokom godine.

Novi Pazar je zadržao drugo mesto i povećao je skor za 16 poena, a prema rečima gradonačelnika Nihata Biševca postoji još prostora za unapređenje transparentnosti, a sa ciljem povećanja poverenja građana u rad gradske administracije i ostvarivanja dvostrukе komunikacije.

Gradonačelnica trećeplasiranog Sombora Dušanka Golubović poručila je da će taj grad nastaviti sa projektima za ostvarenje veće transparentnosti rada, a da je ovogodišnjem dobrom rezultatu doprinelo uvoђenje participativnog budžeta i omogуćavanje svim građanima, uključujući i srednjoškolce, da učestvuju u pripremi budžeta, kao i usvajanje i sprovođenje Lokalnog antikorupcijskog plana.

Indeks transparentnosti lokalne samouprave LTI 2020 predstavlja istraživanje, ocenjivanje i rangiranje 145 jedinica lokalne samouprave (JLS) i 25 gradskih opština u Srbiji, koje sprovodi Transparentnost Srbija. Opštine i gradovi su rangirani na osnovu kriterijuma transparentnosti, određenih putem 95 indikatorskih pitanja. Među gradskim opštinama, koje ne ulaze u rangiranje zbog specifičnih nadležnosti, najbolji rezultat ima Surčin (53) koji beleži trend poboljšanja rezultata u tri uzastopna istraživanja.

Indikatori su podeljeni u osam kategorija – skupština i veće, budžet, JLS i građani, slobodan pristup informacijama, javne nabavke, informator o radu, javna preduzeća i javne ustanove i javne rasprave. Ove godine je, kao i prethodne, najbolji prosečni rezultat ostvaren u kategoriji javne nabavke – 95,7 odsto, a najlošiji u oblastima informatori o radu, skupština i veće i javna preduzeća i javne ustanove (sve tri oko 34%). Informatori o radu se izdvajaju i zbog toga što je to jedina kategorija u kojoj je zabeležen pad zbirne ocene u odnosu na LTI 2019.

Cela analiza i prateće tabele, kao i interaktivna mapa sa nalazima, pojedinačnim rezultatima i svim pojedinačnim indikatorima možete se naći na sajtu TS:

<https://transparentnost.org.rs/index.php/sr/istraivanja-o-korupciji/lti>

Predstavljanje monitoringa izborne kampanje

11. maja 2020.

Transparentnost Srbija predstavila je na video konferenciji za novinare prve rezultati monitoringa aktivnosti funkcionera tokom izborne kampanje (4-15. marta) i tokom perioda "suspendovane izborne kampanje" (16. marta - 10. maja).

Predstavili smo i prve nalaze monitoringa finansiranja izborne kampanje i postupanja državnih organa.

Materijali su dostupni na sajtu TS, u rubrici "[Inicijative i analize](#)" i na stranici "[Monitoring izbora 2020](#)" u okviru rubrike "Aktivnosti".

Najavili smo, takođe, i novost u okviru ovogodišnje kampanje - [ocenjivanje i rangiranje](#) svih učesnika na izborima na osnovu kriterijuma transparentnosti finansiranja kampanje.

Video snimak konferencije za novinare možete pogledati na našem Youtube kanalu: <https://www.youtube.com/channel/UCO1y-64F7viGhLpgwuAGmBw>

Saopštenja

Na loše ocene Vlada treba da reaguje rešavanjem uočenih problema

15. maja 2020.

Saopštenje koalicije prEUgovor:

Koalicija prEUgovor pozdravlja interesovanje koje je Vlada Srbije pokazala za nalaze iz ALARM izveštaja, koji ova grupa organizacija civilnog društva već sedam godina

objavljuje svakih šest meseci, prateći stanje u oblastima koje su vezane za poglavlje 23 (pravosuđe, borba protiv korupcije, osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) evropskih integracija. Smatramo da bi bilo izuzetno značajno, i daleko korisnije za reforme u Srbiji, kada bi pregovarački tim i Vlada razmatrali naše nalaze i predloge za rešavanje problema, onda kada ih objavimo u Srbiji, ne čekajući, kao u ovom slučaju, da oni prvo budu korišćeni kao izvor u drugim istraživanjima.

Vlada Srbije je uputila otvoreno [pismo](#) američkoj organizaciji *Freedom House*, u vezi sa njihovim novim izveštajem „[Nacije u tranziciji](#)“. Razlog za to je za nijansu slabiji skor na toj listi (sa 50 na 49 od 100 mogućih poena), usled čega je Srbija pala u nižu kategoriju („prelazni/hibridni režimi“ umesto „polukonsolidovana demokratija“). Taj pad je uzrokovan slabijom ocenom za kategoriju „korupcija“, gde *Freedom House* ocenjuje „percepciju korupcije u javnosti, poslovne interese donosilaca političkih odluka, zakone o objavljivanju finansijskih interesa i sukobu interesa i efikasnosti inicijativa za borbu protiv korupcije“.

Nalazi *Freedom House* koji se pozivaju na [ALARM izveštaj](#) koalicije prEUgovor iz septembra 2019 i reakcija Vlade su bili sledeći:

Freedom House navodi da se u prEUgovor ALARM izveštaju konstatuje određeni napredak po pitanju izmena zakona za borbu protiv korupcije, ali da nije ostvaren napredak u primeni postojećeg. To je bio povod da kabinet predsednice Vlade zaključi kako se u izveštaju prEUgovora „ne pominje zaostajanje ili nazadovanje u vezi sa korupcijom u Srbiji“.

U reagovanju Vlade se, s druge strane, ne komentariše preostali deo izveštaja *Freedom House* koji se poziva na ALARM: „Nasuprot tome [odsustvo napretka u primeni zakona], postojeća Nacionalna antikorupcijska strategija je istekla 2018, a činjenica da nova nije doneta ni devet meseci potom, jasan je dokaz da borba protiv korupcije nije prioritet Vlade. [Alarm] Izveštaj takođe beleži brojne propuste da se usvoje propisi u vezi sa borbom protiv korupcije i da se preduzmu druge mere, što sve ukazuje na odsustvo političke volje da se ovaj problem reši“.

Ne ulazeći u metodologiju za izradu istraživanja *Freedom House* i ispravnost primene te metodologije prilikom davanja ocene za Srbiju u konkretnom slučaju, smatramo da bi Vlada trebalo da se osvrne na sve iznete nalaze i zaključke kada sprovodi ovakve analize.

U svakom slučaju, daleko važnije od reagovanja na nepovoljne rezultate istraživanja i rangiranja zemalja bilo bi rešavanje konkretnih i nesumnjivih problema, na koja prEUgovor dosledno ukazuje [godinama](#).

Sledeći ALARM izveštaj, za period od oktobra 2019. do aprila 2020, biće objavljen uskoro.

Inicijative i analize

Informacije o Nadzornom odboru na sajtu parlamenta

28. maja 2020.

Narodna skupština je postupila po [inicijativi Transparentnosti](#) i objavila je na svom [veb sajtu baner](#) koji vodi ka informacijama o radu Nadzornog odbora, formiranog za izbore.

Tako, građani sada mogu da vide kada se ovo telo sastajalo, šta je bilo na dnevnom redu, ko su njegovi članovi. Još važnije, sada je objavljeni i adresa na koju svi zainteresovani mogu da pošaju Nadzornom odboru svoje prijave zbog kršenja pravila i standarda ravnopravnosti učesnika u vezi sa izbornom kampanjom.

Još uvek nisu objavljene odluke NO, izuzev Poslovnika. Na drugoj sednici Nadzornog odbora je razmatran akt koji se odnosi na naknade za rad, ali možda još nije usvojen. Podsećamo da iako su izbori raspisani još početkom marta 2020, a Nadzorni odbor formiran krajem decembra 2019. godine, do sada očigledno nije bilo slučajeva u kojima se neko obraćao u ovom telu radi rešavanja pitanja zbog kojih je Nadzorni odbor osnovan.

Transparentnost Srbija će koristiti ovaj mehanizam da bi ukazala na probleme za koje za čije rešavanje ili nije nadležan ni jedan drugi organ ili ni jedan od nadležnih organa tim pitanjima ne želi da se bavi. Za početak, Nadzornom odboru ćemo dati priliku da odlučuje o spornim situacijama u vezi sa kojima smo se već obećali Agenciji za borbu protiv korupcije. Agencija je u vezi sa [tri naše prijave](#) mogućeg nezakonitog finansiranja izborne kampanje korišćenjem javnih resursa, zaključila da nije povređen Zakon o finansiranju političkih aktivnosti, tumačeći preusko pojam javnih resursa, po našem mišljenju.

Pošto Nadzorni odbor nije vezan u svom radu definicijama iz tog zakona, on ima priliku da oceni onu postupanje političkih stranaka kao suprotno standardima i onda kada ne postoji povreda neke izričite zakonske norme.

Način predlaganja članova ovog tela ne pruža garancije nezavisnog postupanja, budući da je polovina članova izabrana na predlog vlade a druga polovina na predlog poslaničkih grupa, to jest, stranaka koje učestvuju na izborima. Ipak, treba dati priliku članovima koji su izabrani da u praksi pokažu u kojoj meri spremni da ispune svoju zakonsku ulogu.

The screenshot shows the official website of the National Assembly of the Republic of Serbia. The main navigation bar includes links for 'NARODNA SKUPŠTINA', 'AKTIVNOSTI', 'AKCIJE', 'GRADAMI', 'MEĐUDRŽAVNI', and 'PRENSIS'. A search bar at the top right contains the text 'Pretraga sajta' and a dropdown menu with 'Pretraga po grupi' and 'Novi'. Below the navigation, there's a banner for the 'NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE'. The main content area features a sidebar with links like 'Gradami', 'Pitaje', 'Edukativni centar', 'Poslovni kontekst', 'Pojmovnik Narodne skupštine', 'Nadzorni odbor', 'Krovni - informativni bilten Narodne skupštine', 'Javno negovanje', and 'Savetujuće su civilnim društvima'. The central column displays a detailed article about the Supervisory Committee, listing its responsibilities and powers. At the bottom right, there's a calendar for May 2020 and a section titled 'Budite u toku' with social media links for Facebook, Twitter, and YouTube.

Agencija odobrava dvostruku eksploataciju funkcionerske kampanje

23. maja 2020.

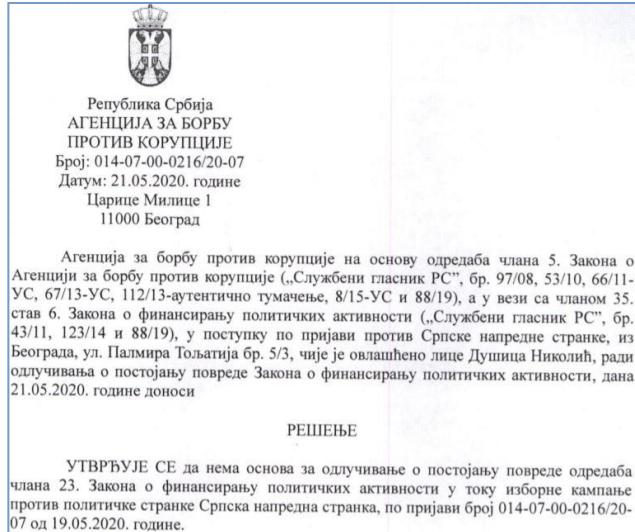
Po mišljenju Agencije za borbu protiv korupcije nema nezakonitog korišćenja javnih resursa u predizbornim spotovima i objavama SNS i SPS. Iz [odgovora](#) koje je Transparentnost Srbija dobila na inicijative podnete 18. maja proizlazi da Agencija ne smatra korišćenjem javnog resursa sledeće situacije: 1) uključivanje snimaka službene posete javnog funkcionera javnoj zdravstvnoj ustanovi u stranački promotivni spot; 2) prikazivanje javnih zdravstvenih ustanova i preduzeća u državnom vlasništvu u stranačkom spotu; 3) objave o aktivnostima ministara i drugih javnih funkcionera na stranačkoj Fejsbuk stranici, uz grafički simbol aktuelne izborne kampanje.

U svim opisanim slučajevima, Agencija se pozvala na to da je reč o „ranije objavljenim snimcima“, odnosno, prenošenju vesti iz drugih izvora, te da stoga navodno nema korišćenja javnih resursa u partiskske svrhe. Ovakvo tumačenje smatramo pogrešnim. Naime, činjenice koje ističe Agencija sa stanovišta finansiranja izborne kampanje znače samo to da politička stranka nije ništa platila za korišćenje tih snimaka i vesti, niti je ikoga pitala za dozvolu, već da ih je besplatno preuzeala.

S druge strane, suština korišćenja javnih resursa u situacijama na koje smo ukazali prilikom obraćanja Agenciji, ogleda se u tome što su produkti korišćenja javnih sredstava (snimci posete državnog funkcionera bolnici, vesti o aktivnostima ministara) upotrebljeni za promociju izborne liste pred potencijalnim biračima. Bez obzira na to što su snimci javnih funkcionera i vesti o aktivnostima ministara besplatni za preuzimanje svima, očigledno je da oni imaju vrednost kao sredstvo propagande samo onim političkim strankama iz kojih dolaze ti javni funkcioneri.

Funkcionerska kampanja, kao najzastupljeniji vid narušavanja ravnopravnosti izbornog procesa u Srbiji, nije ograničena izmenama zakona koje su uvojene pred izbore, i pored toga što su i Vlada i Skupština dobili predlog kako to da učine. Transparentnost Srbija je pored toga, dala predloge i za preciznije definisanje javnih resursa, uz koje ovakvo tumačenje zakonskih normi od strane Agencije ne bi bilo moguće.

Usled nedorečenosti Zakona i njegovog pogrešnog tumačenja, funkcionerska kampanja (npr. posete bolnicama, gradilištima i slično) se upotrebljava dva puta. Prvo su aktivnosti javnih funkcionera iskorišćene za pojačano prisustvo u informativnom programu medija kao navodno politički neutralne vesti.

U drugom krugu, produkti funkcionerske kampanje (to jest, snimci i vesti o tim posetama i aktivnostima) koriste se za otvorenu promociju partija – u okviru predizbornih spotova i u okviru objava na stranačkim društvenim mrežama, sa znakom aktuelne izborne kampanje.

Uz sve navedeno, vredi notirati da je rešenja koja se tiču predizbornih spotova SNS-a potpisao direktor Agencije Dragan Sikimić, koji je pre izbora na tu funkciju bio član SNS-a, donator te partije, kandidat za odbornika i predstavnik te stranke u izbirnoj komisiji opštine Zemun.

Materijal:

- [Prijava Agenciji za borbu protiv korupcije - spot SNS zdravstvene ustanove](#)
 - [Rešenje Agencije SNS spot](#)
- [Prijava Agenciji za borbu protiv korupcije - SPS FB - ministar Dačić u izbirnoj kampanji](#)
 - [Rešenje Agencije - SNS FB](#)
- [Prijava Agenciji za borbu protiv korupcije - SNS FB - ministri u izbirnoj kampanji](#)
 - [Rešenje Agencije - SPS FB](#)

Javne rasprave u pripremi zakona 2019

22. maja 2020.

Istraživanje Transparentnosti Srbije o javnim raspravama u pripremi zakona, pokazuje da ministarstva ni tokom 2019. godine nisu poštovala sve obaveze iz Zakona o državnoj upravi i Poslovnika Vlade i da su postupali nejednakno u sličnim situacijama.

Od 24 potpuno nova zakona (ne računajući brojne odluke o potvrđivanju međunarodnih sporazuma) koja su doneta u 2019. godini, javne rasprave održane su za 21 nacrtu zakona. Javna rasprava je izostala, kao i svake godine, o najvažnijem dokumentu javne politike – budžetu Republike Srbije za narednu godinu. Upadljivo je da je javna rasprava u potpunosti izbegнутa o dva zakona koji su ozbiljno poremetili jedinstvo pravnog sistema.

Prvi među njima je poseban zakon usvojen za svrhu realizacije samo jednog projekta – „Moravskog koridora“, koji je bitno odstupio od opštih pravila o eksproprijaciji, javnim nabavkama i u drugim oblastima.

Drugi naročito kontroverzni zakon usvojen bez javne rasprave odnosi se na rešavanje pitanja konverzije stambenih kreditia indeksiranih u švajcarskim 12 francima, gde su bili sukobljeni interesi dužnika, poslovnih banaka i svih građana zbog finansiranja dela troškova privatnih kredita iz budžeta. Za razliku od prošle godine, u 2019. postoji trag da su javne rasprave sproveđene i kada je reč o većini nacrtu izmena i dopuna zakona.

- Tokom 2019. godine je sproveđeno ukupno 50 javnih rasprava koje smo detaljnije analizirali. Ministarstva su obavezna da informacije o javnim raspravama objave i na svom sajtu i na portalu e-Uprava. Međutim, javni poziv za učešće u raspravi je bio objavljen na portalu eUprave samo u 24% slučajeva, dok su ministarstva na svom sajtu to učinila u 58% situacija.
- U svim slučajevima nije postojala je mogućnost za upućivanje predloga elektronskim putem. Tokom 31 od posmatranih 50 javnih rasprava, pored prikupljanja komentara, organizovani su i skupovi na kojima je bio predstavljen nacrt zakona.
- Sastav radne grupe koja je pisala zakon, bio je poznat u samo jednom slučaju.
- U 14% slučajeva izveštaj sa javne rasprave uopšte nije objavljen
- Manje od $\frac{1}{4}$ objavljenih izveštaja sa javne rasprave sadrži više detalja o upućenim predlozima i razlozima za njihovo (ne)prihvatanje
- Pozitivan primer: Nacrt zakona o arhivskoj građi i arhivskoj delatnosti, gde je nakon javne rasprave objavljen novi nacrt sa unetim izmenama i dopunama

Detaljnije u

https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TS_izvestaj_o_JR_u_2019.pdf i

https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Javne_rasprave_sprove%C4%91ene_tokom_2019 - tabela_februar_2020.xlsx

Inicijativa za odlaganje početka primene Zakona o javnim nabavkama

15. maja 2020.

Radna grupa Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 5 – javne nabavke uputila je inicijativu za odlaganje početka primene Zakona o javnim nabavkama do 1. januara 2021, odnosno najranije 1. septembra 2020. Odlaganje je neophodno da se temeljno pripremila primena Zakona koji donosi niz novina, pravila i tehnika.

Zakon o javnim nabavkama donosi suštinske novine, u vezi sa čijom primenom ne postoje prethodna uporedna iskustva iskustva ni kod jednog od ključnih aktera - ponuđača, naručilaca i nadležnih institucija.

Radna grupa NKEU za Poglavlje 5 smatra da je neophodno da se odloži početak primene Zakona, kako bi se to vreme iskoristilo za izgradnju, testiranje funkcionalnosti i puštanje u rad novog Portala javnih nabavki, donošenje niza podzakonskih akata i za temeljnu pripremu i obuku ponuđača i naručioca (ali i nadležnih institucija).

Primena Zakona o javnim nabavkama trebalo bi da počne 1. jula 2020, a najbitnija novina je uspostavljanje potpuno novog Portala javnih nabavki preko kojeg će se sprovoditi najvažnije radnje u postupcima javnih nabavki, od podnošenja i otvaranja ponuda, pa sve do zahteva za zaštitu prava i osporavanja radnji i odluka naručioca. Smatramo da nema dovoljno vremena da se ovaj posao kvalitetno obavi do 1. jula.

Inicijativa je upućena Upravi za javne nabavke, Ministarstvu finansija, Vladi Srbije i Skupštini Srbije. Pored članica Radne grupe NKEU za Poglavlje 5, inicijativu su podržale i druge organizacije civilnog društva, kao i profesionalci u oblasti javnih nabavki.

Tekst inicijative nalazi se [u prilogu](#).

Potpisnici su: Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beogradski centar za ljudska prava, Bečejsko udruženje mladih, Biro za društvena istraživanja, Centar za razvoj demokratskog društva "Europolis", Društvo protiv korupcije, Koalicija za nadzor javnih finansija, Moj tender d.o.o, Protecta, Radna grupa NKEU za Poglavlja 17 i 29, Savez računovođa i revizora Srbije, Slovo d.o.o, Sretenje, Transparentnost Srbija, Toplički centar za demokratiju i ljudska prava i Udruženje profesionalaca u javnim nabavkama RS.

Mediji

Srbija u v.d. stanju: 20 direktora postavljeno bez konkursa

Nova.rs, Nataša Latković, 29. maja 2020.

Umesto da ih bira na konkursu, čak 20 direktora najvećih državnih preduzeća Vlada Srbije imenovala je kao vršioce dužnosti. Iako zakon nalaže da u v.d. stanju mogu ostati najduže godinu dana, većina je u tom statusu godinama. To je slučaj i sa rekorderom Zoranom Drobnjakom, koji već osam godina kao vršilac dužnosti vodi JP Putevi Srbije. Na konkursu bi morali da se biraju i direktori kancelarija, agencija, pomoćnici ministara i sekretari, ali se i oni na svakih nekoliko meseci biraju na sednicama Vlade, piše portal Nova.rs.

Prema podacima sa sajta Ministarstva privrede, ukupno 33 državne kompanije podležu Zakonu o javnim preduzećima, prema kome se direktori biraju na konkursima. Isti zakon omogućava da oni budu izabrani u v.d. status, ali na maksimalan rok od godinu dana.

U praksi je, međutim, situacija drastično drugačija. Prema istraživanju Nova.rs, od 33 preduzeća u vlasništvu države samo 13 vode direktori izabrani na konkursu. Svi ostali su u v.d. stanju godinama.

Tako, na primer, Zoran Drobnjak, kome se sudilo za zloupotrebu službenog položaja, obavlja direktorskiju funkciju u Putevima Srbije kao vršilac dužnosti od februara 2012. godine u kontinuitetu, iako je i pre dolaska aktuelne vlasti vodio to javno preduzeće. Pre tri godine konkurs za direktora bio je raspisan, Drobnjak je rekao da će se prijaviti, ali rezultati javnog poziva do danas nisu obelodanjeni.

I Zoran Babić, direktor Koridora Srbije, već tri godine tu funkciju obavlja kao vršilac dužnosti. Kako su mediji prenosili, na tu poziciju izabran je usred raspisanog konkursa za direktora Koridora, a ni u ovom slučaju nije poznato zašto je konkurs poništen, a funkcioner SNS ostao u direktorskoj fotelji. Zoran Babić je na direktorskiju poziciju u Koridorima Srbije došao godinu dana posle izbora, na kojima nije učestvovao kao poslanički kandidat. Iako je kao akter nesreće na naplatnoj rampi Doljevac, u kojoj je stradala Stanika Gligorijević, izjavio da podnosi neopozivu ostavku zbog izgubljenog života, Babić i dalje sedi u direktorskoj fotelji.

JP Pošte Srbije takođe ima v.d. direktora i to Miru Petrović, funkcionerku PUPS-a, koja je prethodno u tom preduzeću bila specijalna savetnica. Nakon odlaska Milana Krkobabića sa direktorske na ministarsku funkciju u Vladi, pre četiri godine, ona je izabrana za direktorku Pošte.

Još jedan funkcioner PUPS-a Stefan Krkobabić, sin ministra Milana Krkobabića, prošle godine izabran je za v.d. direktora JP Stara planina. On se ne nalazi dugo na toj poziciji, ali je dokaz kako neko bez ozbiljnog iskustva i kvalifikacija zahvaljući partijskim vezama i nepotizmu može da preskoči stepenice i dođe do direktorske fotelje. Doduše, kao vršilac dužnosti.

U v.d. stanju već četiri godine je Milorad Grčić, direktor EPS-a i funkcioner SNS, a prethodno je u istom preduzeću bio direktor Kancelarije za društveno i odgovorno poslovanje. Kao v.d. direktor vodio je RB Kolubara.

Formalno bi i svi v.d. direktori trebalo da ispune stroge uslove koje moraju da zadovolje i kandidati na javnim konkursima. Međutim, to često nije tako.

Nemanja Nenadić, direktor Transparentnosti Srbija, navodi za Nova.rs da je izbor čelnih ljudi javnih preduzeća, ali i Vladinih kancelarija, agencija, uprava u v.d. status želja da se ostvari puna kontrola i poslušnost tih kadrova.

“Postoji i izjava predsednice Vlade da je to tako zato što je jako teško smeniti i razrešiti onog koje imenovan nakon sprovedenog konkursa. U Zakonu postoje razlozi za razrešenje, ali to je nešto što sadašnja vlast ne praktikuje. U Srbiji nije problem samo postavljanje partijskih kadrova, jer vidimo da ljudi koji to nisu, mogu lako da se zamene nekim drugim, ukoliko svakodnevno ne slušaju naloge onih koji su ih na ta mesta postaviti”, kaže Nenadić.

Vučić: Ne dam v.d. direktore

Međunarodni monetarni fond je početkom ove godine preporučio Vladi Srbije da prekine sa praksom postavljanja v.d. direktora u javnim preduzećima, jer u suprotnom, kako su naveli, ne ne može da se očekuje potpuna reforma tih preduzeća, jer su, između ostalog, podložna političkom pritisku.

“Ne dam, ja ne dam. E pa zato što bi ti raspušteni direktori ponovo da naprave neprivlačan privatni sektori i da sve pozapošljavaju u u javni sektor. I da to ne može privatnik da izdrži”, naveo je predsednik Srbije Aleksandar Vučić i dodao da da “ne voli v.d. stanje, nego disciplinu i odgovornost”.

Stotine v.d. postavljenja u državnoj upravi, 14 izabranih na konkursima

Situacija nije drugačija ni u organima državne uprave više od polovine državnih službenika na položajima nalazi u statusu vršioca dužnosti, od kojih je ogromna većina u tom statusu duže od pola godine.

To je u suprotnostima sa Zakonom o državnim službenicima, koji predviđa da se v.d. status može produžiti na još tri meseca u slučaju neupeha internog, odnosno javnog konkursa.

Prema podacima Transparentnosti Srbije, samo u drugoj polovini 2019. pomoćnici ministara, direktori uprava, kancelarija i drugih Vladinih službi u v.d. status postavljeni su čak 232 puta, među kojima su u 30-tak slučajeva isti ljudi. U isto vreme 14 službenika na položajima imenovano je nakon sprovedenog konkursa.

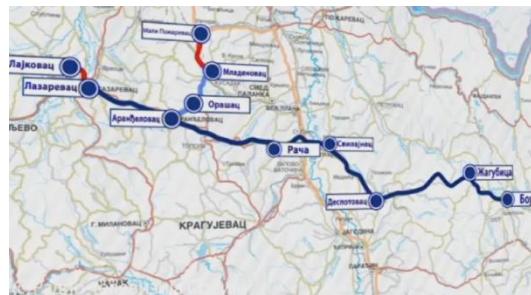
Nenadić navodi da je Vlada uprkos upozorenjima iz EU ne samo nastavila sa v.d. postavljenjima, već je povećala i njihovu učestalost. "Ovo nije nova praksa. Zakon o državnim službenicima predvideo je da sva mesta u državnoj upravi budu popunjena putem javnog konkursa, počev od 1. januara 2011. godine. Međutim, ta zakonska obaveza nije ispunjena ni deceniju kasnije", kaže on.

Nenadić je naveo da se za ovaj problem zainteresovala i Evropska komisija, pa su predstavnici vlasti obećali da će ovakvo stanje menjati od 1. jula 2017, nakon čega su svi u statusu vršioca dužnosti razrešeni. "Međutim, oni ne samo da nisu okončali konkurse, nego su nastavili sa starom praksom", zaključuje Nenadić.

Kinezi u projektima od posebnog značaja

Politika, 25. maja 2020.

Vlada Srbije je nedavno projekat izgradnje državnog puta prvog reda "Vožd Karađorđe" proglašila projektom od posebnog značaja za državu, tako da će se prilikom njegove realizacije primenjivati i poseban zakon, leks specijalis, koji je skupština usvojila u februaru. To znači da se, ukoliko se projekat radi na osnovu međunarodnog ugovora, bilateralnog sporazuma ili strateškog partnerstva, neće primenjivati Zakon o javnim nabavkama.

Država u tom slučaju nema obavezu da raspisuje tendere za projektante ili izvođače radova, podseća Politika.

Ko će graditi put "Vožd Karađorđe", još nije poznato. Mada je sredinom januara Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture saopštilo je da za gradnju šumadijskog koridora "Vožd Karađorđe" zainteresovana kineska kompanija "Pauer Čajna", koja radi deonicu obilaznice oko Beograda ka Bubanj Potoku, a zainteresovana je i za nastavak ka Pančevu.

- U ovom trenutku nije potpisani nijedan ugovor sa nekom kompanijom u vezi sa realizacijom ovog projekta. Vlada Srbije donela je 14. maja zaključak kojim se potvrđuje "Vožd Karađorđe" kao projekat od posebnog značaja za Republiku Srbiju. Naredni korak u njegovoj realizaciji biće izrada planske i tehničke dokumentacije - kažu u Ministarstvu građevinarstva saobraćaja i infrastrukture.

Državni put "Vožd Karađorđe" ukupne dužine oko 220 kilometara, treba da poveže istočnu sa centralnom i zapadnom Srbijom, obuhvatajući područja opština Sopot, Mladenovac, Lazarevac, Aranđelovac, Topola, Rača, Lapovo, Velika Plana, Svilajnac, Despotovac i Bor. Petljom "Županjac" kod Lazarevca biće spojena dva auto-puta, "Miloš Veliki" i "Vožd Karađorđe".

Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbija, potvrđuje da je proglašavanje auto-puta "Vožd Karađorđe" projektom od posebnog značaja za državu uvod u primenu navedenog specijalnog zakona.

Prema ovom propisu, Zakon o javnim nabavkama, to jest obaveza raspisivanja tendera, ne mora da bude primenjen u slučaju međudržavnih sporazuma i strateških partnerstava (što znači da bi odabir tog partnera bio izvršen na osnovu ad hoc pravila koja će vlada doneti samo za taj projekat). I u jednoj i u drugoj varijanti posledica primene takvih pravila jeste odsustvo konkurenčije.

- Kolike su štete od toga možemo samo da procenjujemo, ali ne možemo utvrditi na egzaktan način. Mi ne znamo da li bi onaj ko je dobio posao bez nadmetanja dobio taj posao na nadmetanju. Lišeni smo mogućnosti da saznamo li bismo za isti novac dobili kvalitetniji put ili možda čak i jeftiniji - kaže Nenadić.

Ovih dana se takođe govori i o auto-putu Beograd-Zrenjanin (koji je takođe kandidat za projekat od posebnog značaja, sudeći po obrazloženju leks specijalisa), kako kineska kompanija "Šandong haj spid" raspisuje tender za projektanta. Sa tom kompanijom je Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture potpisalo Memorandum o razumevanju i izradi planske i tehničke dokumentacije.

U Ministarstvu građevinarstva kažu da će kompanija "Šandong" finansirati izradu projektne dokumentacije za ovaj projekat, ali da joj nije dodeljena izgradnja auto-puta Beograd-Zrenjanin i nije zaključen ugovor o izgradnji.

Nenadić, međutim, naglašava da memorandum ne može biti osnov za dodelu posla projektovanja kineskoj kompaniji "Šandong", jer je to neobavezujući dokument. Trebalo bi da postoji ugovor. - Izgradnja auto-puta je svakako korisna, ali se postavlja pitanje da li za nas najpreča. Prepostavlja se da i kineska strana ima neki interes, recimo zbog fabrike "Ling Long" u Zrenjaninu. Možda je u tom slučaju mogao da bude primenjen i neki drugi model saradnje i finansiranja, poput koncesije - kaže Nenadić.

Goran Rodić, potpredsednik Građevinsko inženjerske komore, kaže da su oba projekta diskutabilna sa aspekta saobraćajne opravdanosti. - Vreme će pokazati da li postoji dovoljan protok saobraćaja od Mladnovca do Bora ili od Beograda do Zrenjanina koji bi isplatio ove investicije. Auto-put do Zrenjanina će nas skupo koštati jer, ako bude išao preko parcela PKB-a, tom preduzeću će država za eksproprijaciju poljoprivrednog zemljišta morati da isplati oko 100 miliona evra, približno za koliko je "Al Dahra" kupila to preduzeće. Pre nego što se krene u ovakve investicije trebalo bi uraditi analize isplativosti. Tačno se zna koliki protok saobraćaja je neophodan da bi auto-put bio isplativ - smatra Rodić i naglašava da je izgradnja svakog auto-puta korisna za stanovništvo koje živi na području kuda prolazi.

On kaže da dodela poslova na osnovu bilateralnih i međunarodnih sporazuma povećava vrednost investicije za oko 30 odsto. Kao što je to urađeno u slučaju Moravskog koridora, kada je posao dodeljen američkom "Behelu", ili auto-puta Čačak-Požega, kada je posao dobila kineska kompanija "Čajna rouds end bridžis". Očigledan je i primer projektovanje auto-puta Beograd-Zrenjanin. Kinezi, kaže, neće čak da angažuju svoje inženjere, već raspisuju tender za projekat. - Njima je to značajno za sticanje reference. Imaće upisano da su u Evropi projektovali neki auto-put. Zašto mi to dozvoljavamo, ne znam, jedino ako ne želimo da na ovaj način steknemo naklonost Si Đinpinga - dodaje Rodić.

100 evra u predizbornoj kampanji

N1, 25. maja 2020.

Penzionerima u Srbiji je najpre isplaćena jednokratna pomoć od 4.000 dinara, a onda im je na račune leglo i 100 evra, kao podrška za prevazilaženje krize izazvane koronavirusom. Ovih dana na kućne adrese stiže im i pismo iz Srpske napredne stranke, sa sve sloganom "Za našu decu", koje potpisuje Aleksandar Vučić lično. Iako sve to već viđeno, ovoga puta upada u oči činjenica da vladajuća stranka zasluge za isplaćene novčane iznose pripisuje sebi.

Bilo je očekivano, a naivno ne predvideti, da će se pomoć penzionerima eksplorati u predizbornoj kampanji, kaže za N1 Zlatko Minić iz organizacije Transparentnost Srbija. "U celom tom pismu se nigde ne pominje Vlada Srbije, ono se bavi rezultatima SNS i praktično se prisvaja sve što je rađeno. U pismu se samo na jednom mestu pominje država, i to praktično kao država koja je svojim marljivim radom obezbedila da "mi" - a to su potpisnici Aleksandar Vučić i SNS, podele 100 evra i 4.000 dinara penzionerima", kaže Minić.

Pitanje, takođe sporno, a staro koliko i prethodna Vučićeva pošiljka je, dodaje Minić, odakle SNS-u adrese i podaci o svim penzionerima. "To je u stvari samo potvrda da su institucije u ovoj zemlji postale kulise koje služe ili za unutrašnju upotrebu ili za prikazivanje privida postojanja institucija međunarodnoj zajednici, Briselu ili kome već, a da su one zapravo na aparatima... Možda na ovim aparatima koje je predsednik nadljudskom borbom nabavljao, ili da eventualno samo služe za potrebe da se nabave adrese, da se nabave podaci koji su potrebni upravo stranci i njenom predsedniku", dodaje.

Zašto je Srbija pala na listi budžetske transparentnosti

Slobodna Evropa, 1. maja 2020.

Srbija se nalazi na 70. mestu od 117 zemalja u međunarodnom istraživanju Indeks otvorenosti budžeta (Open budget index - OBI). U odnosu na prošli izveštaj zabeležen je pad od osam mesta, a Srbija je svrstana među zemlje sa "minimalnom otvorenosću budžeta", [piše danas Slobodna Evropa](#).

Prema rečima Zlate Đorđević iz Transparentnosti, na loš rezultat Srbije koja je ostvarila 40 od ukupno 100 poena, utiče više faktora:

„Od nepoštovanja budžetskog kalendarja, od apsolutnog zatvaranja pre svega Ministarstva finansija i cele Vlade, do toga da nismo imali završne račune petnaest godina u parlamentu, odnosno da Narodna skupština nije obavljala svoj posao kontrole rada izvršne vlasti“, ističe ona.

Na pad Srbije je, dodaje, uticalo i to što su druge države „ozbiljnije shvatile istraživanje“.

„Druge zemlje su prihvatale pojedine preporuke i napredovale, tako da su nas prestigle“, naglašava Đorđević.

Srbija je daleko najlošije ocenjena kada je reč o učešću javnosti u kreiranju budžeta sa samo dva poena od maksimalnih 100.

„To je zaista poražavajuće. Poražavajući je i svetski prosek koji je svega 14. To je upravo zbog toga što je nastavljena praksa da se sve radi iza zatvorenih vrata, da izvršna vlast smatra da apsolutno nije dužna da polaže rezultate svog rada građanima“, naglašava Đorđević.

Javna rasprava vikendom

Transparentnost Srbija istraživala je i kako se javne rasprave o budžetu sprovode na lokalnom nivou.

„Imali smo slučajeve gde je na sajtu lokalne samouprave, a možete prepostaviti koliko ljudi će otvoriti sajt, u petak u tri popodne otvorena javna rasprava, a da se primedbe dostavljaju do ponedeljka u 10 časova ujutru. Oni beleže poen da je održana javna rasprava, ali je to samo izigravanje, fingiranje i totalno onemogućavanje da javnost učestvuje u kreiranju budžeta“, pojašnjava Đorđević.

U međunarodnom izveštaju, ocene za Srbiju su iznad svetskog prosek jedino u kategoriji revizorskog nadzora (57), iako je i ta ocena u rangu "ograničena otvorenost budžeta".

„Državna revizorska institucija (DRI) zaista u roku i svake godine radi reviziju završnog računa. Prethodnih godina smo mogli da vidimo završne račune samo preko revizije na sajtu DRI, jer petnaest godina Narodna skupština nije ni videla završne račune, a kamoli ih razmatrala, analizirala i slala preporuke“, naglašava Đorđević.

Poboljšanja u budžetu za 2020.

Ona podseća da Zakon o budžetskom sistemu precizno propisuje kada koji dokument treba da bude usvojen. Prema kalendaru, najvažniji predbudžetski dokument, fiskalnu strategiju Vlada bi trebalo da usvoji do 15. aprila.

„Praksa je poslednjih deset godina najmanje da fiskalna strategija biva usvojena u Vladi Srbije zajedno sa predlogom budžeta, i sam Fiskalni savet koji je zakonom određen da daje analize i sugestije vidi tu fiskalnu strategiju kada i svi mi. To je pri kraju svih budžetskih rokova, najčešće krajem novembra ili početkom decembra, kada već budžet treba uveliko da bude u parlamentu“, podseća istraživačica Transparentnosti Srbija.

Dodaje da bi sa poštovanjem budžetskog kalendarja javnost dobila priliku da učestvuje.

„Kod nas je apsolutno nepoštovanje budžetskog kalendarja do budžeta za 2019. godinu. Prošle godine, kod budžeta za 2020. godinu smo imali mala neka poboljšanja. Stigli su završni računi za sve prethodne godine u Skupštinu, neki su rokovi bili pomereni unapred“, ističe Đorđević i dodaje da bi pomak mogao da utiče na popravljanje rezultata u narednim istraživačkim ciklusima koji se sprovode svake dve godine.

Nenamensko trošenje para

U nevladinoj organizaciji Transparentnost Srbija podsećaju da je jedan od ključnih problema nenamensko trošenje budžetskih para.

Zakonom iz 2014. godine tekuće budžetske rezerve su povećane na 4 odsto budžeta i u njima se nalazi novac „koji nije potrošen ili se ne želi da bude potrošen“.

Đorđević navodi i primer nenamenskog trošenja:

„Recimo na stavci Ministarstva zdravlja, da se renovira neki dom zdravlja, oni kažu – mi ne možemo u toku ove budžetske godine da ispunimo ovaj program, vrate pare u budžet i te pare idu u budžetsku rezervu. A iz budžetske rezerve Vlada, odnosno Ministarstvo finansija, diskreciono – mi zaista nemamo informacije na koji način i po kojim kriterijumima, raspoređuje dalje novac drugim ministarstvima, fondovima i lokalnim samoupravama“, objašnjava ona.

U regionu lošija samo BiH

Od zemalja u regionu koje su ocenjivane u međunarodnom istraživanju otvorenosti budžeta, samo Bosna i Hercegovina ima lošiji skor (33) od Srbije. Severna Makedonija je za nijansu bolja (41), dok je najbolje rangirana Bugarska sa skorom 71. Hrvatska i Slovenija imaju skor 68, Rumunija 64, Albanija 55 i Mađarska 45.

„Značajan nivo transparentnosti budžeta“ ove godine je postigla 31 država, sa skorom od 61 i više poena, a svega njih šest ima više od 80 od maksimalnih 100. Na vrhu liste su Novi Zeland i Južnoafrička Republika (87) i Švedska (86). S druge strane, čak tri zemlje imaju skor 0 (nula) – Jemen, Venecuela i Komorska ostrva, dok Katar ima ocenu 1, a Sudan i Alžir po 2.

